

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt V. Dilata ad incertum diem Sessio. Lusitani aduentus. Quæ
Sfondratus de Placentiæ rebus egerit cum Cæsare.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

*Dilata ad incertum diem Sessio. Lusitani aduentus. Quæ Sfondra-
tus de Placentiæ rebus egerit cum Cæsare.*

Generalis cœtus die 14. Septembris^a conuenit, in quo rela-
tas à Legatis prorogandæ tum priuatim tum ad incertum
diem Sessiois causas, quas memorauimus, omnes Patres,
etiam Gallicis Episcopis & Oratore consentientibus, comproba-
runt. Post duos dies Antonius Helius, ex Aula Pontificis, eius Di-
ploma Ceruino detulit, quo Placentiæ Legatus destinabatur. Ete-
nim cùm initio solam Petri Aloysij cædem, conelamatamque liber-
tatem Paulus accepisset, quod in Placentinis aduersos Farnesiorum
dominationi animos ostendebat, Ecclesiasticæ saltem ditioni illos
restituere nitentur. Et sanè cùm à coniurationis auctõibus, qui
per primum facinoris æstum vano libertatis nomine populum con-
citarant, ciues publicum in consilium conuocati fuissent, & osten-
sum ipsis fuerit, ^b alicuius sibi Principis imperium subeundum, ^b Adrian.
quippe qui suis viribus diffidebant, fuit qui proposuit, in Ecclesia ^b lib. 6.
potestatem redeundum; atque in hanc sententiam ^c ab ipsa ciuitate
factum excusante, ad Pontificem per certum cursorem litteræ
data. Sed mox sententia subiiciendi se Cæsari potior fuit, tum
quod omnes qui conspirauerant, eorumque fautores, à Paulo tam-
quam ab ipsis læso abhorrebant; tum quod, Cæsarianis eorumdem
ope iam arce potitis, non ampliùs aderat deliberandi libertas.

2 Post hæc ab Octauio & Gonzaga pauca quædam hostiliter acta.
Verùm tempestas ob pluuiam bello incommoda, multoque magis
commeatus vtriusque inopia, præter quædam responsa Octauio à
Pontifice, & Gonzagæ à Cæsare reddita, suasere, ^d vt vsque ad no-
ua vtriusque Principis mandata induciæ haberentur: data interim
facultate Comiti sanctæ Floræ, ac Sfortiæ Pallauicino (quibus
Gonzaga iacturam minitatus fuerat rerum omnium quas in Cæsaris
ditione obtinebant, nisi Farnesium desererent) ipsius partes impune
sequendi. Ceruinus itaque destinatam legationem non iniit; de
qua Farnesio Cardinali scripserat, ad rem nauiter peragendam
opus esse natiuâ ingenij in eam propensione; se verò ad rem belli-
cam nihil planè ^e propensum, quippe à cura Ecclesiastica longè di-
uerfam. Quare Synodi negotium est prosecutus, vbi frequentes ha-
bebantur cœtus, & quod ^f Lusitanus Episcopus Portuensis, ad id vs-
que temporis, sicut indicauimus, hæsitabundus, sui Regis iussu tan-
dem aduenit.

^a Ex Diario,
14. Septem-
bris.

^b Adrian.
lib. 6.

^c Constat ex
responso,
quod Pontifex
dedit

^d 5. Augusti,
Alfonso Del-
rio Cæsaris
ministro: &
ex Commentariis

Farnesij Cardina-
lis, Nuntio à
Bertano tradi-
ditis, postea
citandis. At-
que hæc omnia
habentur in monu-
mentis Borghesiorum.

^e Placentiæ
firmatæ sunt
7. Octobris,
ex Diario

^f 9. eiusdem
mensis.

^g 16. Septem-
bris 1547.

^h 15. Septem-
bris, ex Dia-
rio.

1547.

Farnesiorum infortunium non minorem Germanico Legato, quam Bononiensibus sollicitudinem intulit: tum quia sibi videbatur, tamquam vices Pontificis apud Cæsarem gerenti, debita in re tam graui officia cum eo Principe esse obeunda, & tamen nondum quidquam à Paulo commonitus, eiusque voluntatis ignarus, nesciebat quænam sibi verborum cautiore forma esset vsurpanda: tum quia perspiciebat, eo nouo ictu animos omnino discissum iri, præcisæ texturæ suæ filis, cum concordia ex ipsa voce cordium coniunctionem sonet. Dum his fluctuabat curis Sfondratus, ipsum ^g Episcopus Atrebatensis Granuellani filius adiit, affirmansque rem omnem incio Carolo contigisse, litteras Gonzagæ recitauit, scribentis, se prius facti minimè conscium, postea à coniuratis ciuibus fuisse accersitum, vt eam urbem nomine Cæsaris quibusdam adiectis conditionibus obtineret, inuitantibus consentisse, ne quid turbulentius, quod impendebat, Italiam inuaderet: rogare proinde Cæsarem, ne rem à se gestam damnaret, neque certum consilium caperet, antequam certum hominem audiret, à se mox ad eam rem allegandum. Nec dubitauit respondere Legatus, Placentiam illicò restitutam, lydiū lapidem futuram, quo Cæsaris sinceritas & innocentia in ea illata Pontifici iniuria comprobaretur.

^g Litteræ Sfondrati ad Farnesium, 17. Septembris 1547.

Elapso biduo, cum solemnī Sacrificio interesset Legatus cum Cæsare, quem diu graui laborantem morbo adire non potuerat, hic suā sponte, vultu ad mœstitiā composito, dixit, ad Sfondratum conuersus: Sibi grauiter patratum facinus doluisse, cum interfecti Ducis, tum Pontificis causā, & præstolari missum à Gonzaga nuntium, à quo plenè de re doceretur. Legatus cum longiori aptum colloquio tempus non esset, subiecit; Moneri à se atque orari Cæsarem, vt ea consilia pro rerum conditionibus caperet, quæ animi sui magnitudinem, æquitatem, ac probitatem decerent: sibi nihil à Pontifice adhuc iniunctum, sed pro sui animi sensu longiorem cum Atrebatensi habuisse sermonem, quem Cæsari ab eo relatum arbitrabatur. Carolus per consuetas Principibus respondendi formas responso vacuas adiecit, Atrebatensem numquam secum dum ægrotaret, de negotio collocutum; eo tamen audito rebus consultum iri: atque ita digressi.

^h Ex litteris Sfondrati ad Farnesium, 21. Septembris 1547.

Paulò post adfuit Gonzagæ minister, ^h & Granuellanus Legato significauit, rem gestam his rationibus excusari: Gonzagam non nisi iam re confectā conscium coniurationis fuisse; receptam postea à se Placentiam, sibi oblatam à ciuibus; ne si respiceretur, Gallo se dederent: conuentum in pactionibus, ne amplius ea vrbs Farnesiorum

rum aut Ecclesiæ dominatui subiiceretur. Legatus litem inutilem
 euitaturus, dixit: A se quidem occultam Gonzagæ culpam non
 1547. queri, sed urbem, quæ palàm erat in Cæsaris potestate, & quæ om-
 ni planè iure debebatur genero filix, ac nepotibus ipsius Cæsaris,
 aduersus quos nullus poterat obtendi color, nulla suspicio. Tum
 respondente Atrebatensi, Cæsarem, quæ conuenirent acturum, sed
 mirum esse, à Pontifice nondum quemquam huius rei causâ mis-
 sum; reposuit Sfondratus: Partes potiùs fuisse Cæsaris, à quo vr-
 bem occupatam constabat, huiusmodi fungi officio apud Pontifi-
 cem & læsum & spoliatum, quo sui sinceritatem animi declararet.
 Iuratus affirmavit Granuellanus, id planè agitarum; sed nondum
 peractum, quòd Gonzagæ minister expectaretur, qui rerum statum
 exponeret: si enim Cæsar quemquam allegasset ad Pontificem,
 verendum erat, ne, Placentinis in suspensionem actis, subiretur disci-
 men alicuius perturbationis, vtrique Principi æquè perniciosæ.
 Tunc liberè Legatus hæc reddidit: A Cæsare, eiusque ministris
 pro certo poni, rectè sincereque hac in re Cæsarem agere; sed non
 item à ceteris credi: rei summam, cui nihil apponi posset, ad hoc
 redigi: Vbi ea vrbs restitueretur absque tergiuersationis mora, seu
 recompensationis negotio, sinceram illam Cæsaris voluntatem le-
 gitimè comprobatum iri: inde pariter orituram inter Pontificem
 & Cæsarem eam animorum coniunctionem, quæ forsitan antea
 non extiterat, & cum optima spe ingentis emolumenti, & vtrique
 Principi, & Christianæ Reipublicæ prouenturi. Quòd si Placentia
 minimè redderetur, perspicuum fore, qui mala crediderant, vera
 credidisse, idque summo incommodo rei tum sacræ tum profanæ
 futurum. Atque hæc de Placentiæ rebus.

6 De Synodi temperamento, quod Mendoza Perusiæ suggererat,
 vt nimirum vtraque Episcoporum cohors Ferrariam aut Vicentiam
 conueniret, ibique leges aliquot concorditer ederent disciplinæ
 reparandæ necessarias, dixit Atrebatensis: Exitum Sessionis cele-
 bratæ seu prorogatæ priùs expectandum; indicauitque optima
 fuisse Româ perscripta de Farnesij Cardinalis opera ad Pontificem
 leniendum. Sed reuerà ¹ consilia à Farnesio & Mendoza, concor-
 diæ pacisque cupidine suscepta, alioquin implicata erant & ar-
 dua, adeoque Cæsarianis minimè accepta. Hi verò Comitiorum
 exitum præstolabantur, à quibus in comperto erat, disertè postula-
 tum iri, vt Synodus Tridentum reuocaretur. ² Inde Ioannes Fi-
 gueroa missus est à Cæsare in testificationem doloris ad Octauium
 Farnesium, & mox ad Pontificem. Cùm autem Atrebatensis Sfon-
 drato

¹ Litteræ
 Sfondrati ad
 Farnesium,
 21. Septemb.
 1547.

² Litteræ
 Sfondrati ad
 Farnesium,
 23. Septemb.
 1547.

1547.

drato communicasset narrationem Gonzagæ, quâ se in ita conspirationis ignarum, sicuti narrauimus, ostentabat; ille ratus, rem sibi dissimulandam non esse, subiicit: Ex variis litteris è Mediolanensi Prouincia non ad se, sed ad alios scriptis haberi, pridie quàm facinus patraretur, fuisse Laudi, Cremonæ ac Papiæ milites & arma parata; de cetero rem illius iudicio à se permitti, sed de his frustra disceptari: rei cardinem, sinceræ mentis testificationem, amicitia vinculum, in Placentiæ restitutione sita esse. Idem monuit, vt per eiusdem sententiæ tenorem loqueretur Sfortia Pallauicinus, ab Octauio ea de causa Legatus ad Cæsarem. ¹

Peruenit
28. Septemb.
vt ex epist.
Sfondrati ad
Farnesium,
ex qua con-
stant quæ se-
quuntur.

Ac primùm quidem Aula Cæsaris non mediocri fortunæ beneficio tribuit tam præclaræ vrbs sine vlllo impendio accessionem. Verùm postea perpensum est, multarum rerum pretium anticipatum persolui, multarum post habitam aliquamdiu possessionem, sed cum scœnore: numquam Pontificem quieturum, nisi eo quod suum erat, recepto: Principes Italicos, quippe sollicitos, Gallicos, quippe æmulos, tam honorificum nomen æquitatis Ecclesiæ quæ iuuantur, minimè neglecturos: sapidos omnes cibos haud semper nutrire, multos concoqui non posse, & in maciem solui: potissimum Principum robur in contentionibus, ad subditos sibi promptos habendos, & reliquos sibi addictos, esse honestatem causæ; & tamen hanc inhonestissimam conspici; tamquam latronem dilaceratum fuisse legitimum dominum, cui Cæsar filiam suam in nupurum dederat; de quo multæ quidem suspicionum vmbre à Cæsarianis pingi poterant, sed nihil solidæ offensionis tangi: occupatam vrbe, ante trigessimum penè annum ab ipso Carolo Ecclesiæ redditam per initas pactiones, quando Ecclesiasticorum armorum ope Mediolanensem Principatum recuperavit: eandem retentam legitimo successori, eius filia coniugi, qui Carolo tot in bellis tam egregiè militauerat.

Hæc animis agitata, Cæsari ac prudentioribus consiliariis, illius 8
lucris gratiam eleuabant: sed mortalibus graue semper est, ne strenuâ quidem quantulamque acceptâ, restituere; idcirco aliquod inde compendium existimationis vtilitatisque conquirebant: existimationis quidem, volentes vrbe à Cæsare sponte restitutam videri, eius recuperatione non nisi per Caroli clementiam à Paulo tentatâ, vtilitatis verò, musitantes, potiorem esse conditionem possidentis: qui petit, oportere vt ab altero leges accipiat; adeoque aliquam in rebus publicis compensationem præstolabatur à Pontifice, in quem vnum suspicionis dissensionisque causas regerebant; cum

cùm alioqui Farnesios, Ducem & Cardinalem, in rem Cæsaris benè se gessisse faterentur. 1547.

9 Reuersus itaque Carolus è venatu, cui recreandi animi gratiã post morbum parum temporis insumpserat, vno eodemque die Legatum & Pallanicinum audiit. Legatus prior ingressus exposuit: Etsi nullæ sibi post Placentiæ turbas essent allatæ Pontificis litteræ; se tamen suggerere Cæsaris prudentiæ, eam esse vel maximè conspicuam opportunitatem, per quam ipse deberet animi sui præstantiam cunctis nationibus palàm facere. Hic verò posuit ob oculos illatam à Mediolanensi Gubernatore iniuriam, Octauij Farnesij merita, & dolorem infligendum Pontifici. Cæsar excusato Gonzagà respondit, Se in loco filij Octauium amare, idque in rebus ad eum tantummodò spectantibus ostensurum; sed minimè sibi videri maiorem à se habendam rationem Octauij, quàm à Paulo haberetur: indicans, per ea quæ Pontifex egerat, nihil se ad iuuandum Octauium stimulari. Tum Legatus apertiùs inquit: Sæpiùs à Cæsare hæc indicata; adeoque haud sibi prætermittendum in tam graui rerum momento, ipsi reuocare in memoriam non modò reiectas à Pontifice innumeras opportunitates grauius lædendi Cæsaris, sed etiam, subductis ritè rationibus, expensam in ipsius commodum maiorem prouentuum partem, sui Pontificatus spatio acceptorum: atque huiusmodi suppetiis potissimùm referendam absolutam illam dominationis vim, quã denique in Germania potitus fuerat: præterquam quod quidquid pariter in Italia Cæsar possidebat, ope Sedis Apostolicæ possideri; cui proinde plus quàm reliqui Cæsares ipse debebat. His nihil à Carolo responsum. Dein insinuauit Legatus; Si hæc amarities, aded rationi dissentanea, in animo Pontificis relinqueretur, rem Christianam perturbatum iri, & in primis Concilium, quod maximo in discrimine versabatur. Sed respondente Cæsare, Priuatas res haud publicis permiscendas; adiecit ille, Alteras alteris influere, cum ab iisdem causis pendent, quæ sunt Beneuolentia ac Fidentia inter Principes, aut aduersæ animorum affectiones. Demum Cæsar, Se nihil, ait, reuerentiæ obedientiæque, semper à se in Apostolicam Sedem præstitæ, defuturum; curaturumque, quantum in se erat, in iis Comitibus quæcumque Religionis emolumenta, remque omnem Pontifici ac Legato communicaturum: de Placentia nihil adhuc apud se statuisse, rei tamen conuenienter & æquè consulturum. Legatus accepto responso tam ieiuno ac tam languido, vt robur animumque præferret, per has quasi obuolutas minas, nec reuerentiã vacuas, sermonem absoluit:

Cæsar,

in 1. Octobris, ex litteris Siondrati ad Farnesium, eodem die.

1547. *Cæsar, quando nihil adhuc apud te statutum habes, equidem moneo, ut illud statuas, quod non solum honestum, sed citum sit; aliter necessarium opportunumq; remedium haud conferetur.*

Ex litteris
Sfondrati ad
Farnesium,
7. Octobris
1547.

Statim post Legatum Sfortia Pallauicinus ingressus sermonem habuit, mixtum breuibus sed acerbis in Gonzagam querelis, & prolixis officiosisque precibus erga Cæsarem. Eadem illi quæ Legato redditæ obscuræ responsiones, sed dubiâ quâdam luce asperæ: adiecit enim Cæsar, nolle se Placentiæ causâ cum Pontifice diffidere. Verùm huiusce postremæ spei scintillæ mox elanguerunt frigidæ responsionis iniectu, quam utrique Granuellanus reddidit Hispanico scripto huius sententiæ: *Postquam Cæsar audiuit quæ sibi Legatus, ac postea Sfortia Pallauicinus, de cade Petri Aloysij Ducis, ac de re Placentina exposuerunt, omnibus perpensis iterum respondet: Facinus sibi displicuisse Pontificis causâ, ac præcipue Farnesij Cardinalis, Octauij Ducis, & Margaritæ filie. Verumtamen ut rebus opportunè consulatur, oportere non modò causas expendi à Cæsare, quibus adductus Gonzaga ea peregerit, & ex altera parte necessitudines nexusq; cum Farnesio; sed etiam auctoritatis Cæsareæ, & quietis Italicæ rationem haberi. Vbi verò de his omnibus plene cognouerit, rem cum Pontifice communicandam. Interim se Gonzagæ mandaturum, ne quid ultra moueat, modò idem ex altera parte præstetur; præsertim cum inaudierit, tam intra quàm extra Italiam res novas tentari: quod tamen ait Cæsar nolle se credere, cum ob ea quæ Farnesius Cardinalis Oratori suo Romæ sponderat, tum ob supplices modos, quos Octauius in ipsum Cæsarem præ se tulerat. Vbi verò aliter agi resciret, haud omisurum rebus opportunè prospicere. Ita qui præpollet viribus, iniuriæ sibi vertit, cum eas in ipsum adhibent alij, vel ut ius suum vindicent; nec patitur, ut quispiam à se iustitiam nisi tamquam beneficium postulet.*

CAPVT VI.

Litteræ Praesulum Ecclesiasticorum Germanicorum ad Pontificem de reuocando Tridentum Concilio. Madruccius Romam à Cæsare missus, ei que tradita mandata. Ceruinus Boroniâ Romam accitus.

INter alia, quæ Cæsar è turbis Placentinis sperauerat, illud erat, inde scilicet inescare Pontificem ad Synodum Tridenti repouendam; totusque in eo defixus, curauerat ut hoc ipsum Ecclesiastici Ordinis viri, qui Comitibus intererant, clam & inscio Legato, ea de re postea cum ipsis conquesto, adeoque non coniunctis more